

Anadolu'da Doğa Turizmi Kapsamında Doğa Yürüyüşü Güzergahlarının Belirlemede Örnek Bir Çalışma¹

T. Kiper²

M. Arslan³

²Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ

³Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara

Anadolu, binlerce yıldan günümüze kadar çeşitli medeniyetlerin kurulduğu ve izlerinin görüldüğü bir coğrafi bölgede bulunması nedeniyle, gerek doğal gerekse kültürel kaynak değerleri açısından oldukça zengindir. Bu bağlamda pek çok turizm türüne de mekan oluşturmuştur. Doğaya dayalı turizm de bunlardan birisidir.

Bu makale, Anadolu'da doğa turizmi kapsamında mevcut olarak belirlenen ve uygulanan yürüyüş güzergahlarına alternatif olarak yeni izlerin belirlenmesine yönelik örnek bir çalışmayı kapsamaktadır. İpek yolu üzerinde yer alan ve geleneksel mimari dokusu ile "Dünya Miras Kenti" ilan edilen Safranbolu ilçesine bağlı olan Yörükköyü örnek alan olarak seçilmiştir. Çalışmada; "Coğrafi mekanın her birimi, doğa temelli turizm gelişimine uygun mudur?", "Her yere doğa turizmini sokmak doğru mudur?", "Turizm için hangi yerler seçilmeli, ayırım nasıl yapılmalıdır?" sorularına yanıt aranmaktadır.

Çalışmada SWOT Analizi, uzman ve literatür temelli değerlendirme kriterleri doğrultusunda oluşturulan uygunluk analizi ile örnek alan üzerinde doğa turizmine uygun alanlar saptanmıştır. Araştırma sonucunda da doğa turizmine uygun alanlarda farklı amaçlara göre şekillenmiş yürüyüş güzergahları oluşturularak yerel halk ve katılımcı boyutunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar sözcükler: doğa turizmi, doğa yürüyüşü, SWOT analizi, Safranbolu-Yörükköyü

A Study on the Determination of the Routes of Trekking in Anatolia in the Frame of Nature Based Tourism

Anatolia is rich in both natural and cultural source values due to its geographical location where various civilizations were founded in thousands of years. In this concept, many types of tourism are hosted one of which is a type depended on nature.

This paper includes a model of determination of new routes of trekking which will alternate the existy ones in Anatolia in the context of nature tourism. The case is the Safranbolu, Yörükköyü which is located on the Silk Road and announced as World Heritage with its architectural texture. Within this study; the answers of these questions: "Is it suitable to implicate the nature depended tourism to everywhere?" "What kind of places should be selected for tourism and how should the seperation be doen?" are searched.

Within the study, places suitable for nature based tourism are designated by using SWOT analysis and the suitability analysis which is formed by specialist and literature based evaluation criteria. As the conclusion, different trekking routes for different purposes are designated for local people and the visitors and the suggestions are presented.

Keywords: nature based tourism, trekking, SWOT analysis, Safranbolu Yörükköyü

¹ "Safranbolu Yörükköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Giriş

Turizm profilindeki değişiklikler, kültür bazlı, yavaş gelişen kırsal turizm kaynaklarına dayalı olan, doğa kökenli ve yörenin geleneksel yaşam tarzına ilişkin özellikleri bünyesinde bulunduran turizm çeşitlerine doğru olmaktadır (Tosun ve Bilim, 2003). Öyle ki insanların alternatif turizm değerlerinin yoğunlaştığı yörelere gitmelerinin temelinde de, doğa koruma bilinci ile doğal, kültürel ve geleneksel yaşantıya ilişkin bilgileri elde etmeleri, yerel halk ile iletişimde bulunarak onların yaşantılarını anlamaları ve düzenlenen etkinliklere katılarak tatillerini bu yörelerde geçirmek yatmaktadır (Kızılırmak, 2006). Burada doğa turizminin sürdürülebilirliğinin; geleneksel mimarinin, yerel kültürün, tarımsal peyzajın ve doğal çevrenin korunması ile desteklendiği açıktır.

Doğa turizmi genel olarak, doğal ortamlara yapılan seyahatleri ifade etmektedir. Manzara bütünlüğü, topoğrafya, su, vejetasyon ve yaban hayatı gibi doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini içermektedir. Doğaya dayalı turizm, kırsal mekanlarda yapılan rekreasyonel ve macera türü spor faaliyetlerini içine almaktadır (Ceballos –Lascrain, 1996; Özgüç, 1998).

Doğa turisti değerlilik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, doğal özelliklerini nispeten koruyan alanları ziyaret eden kişidir. Amaçları keşfetmek, macera, rekabet, dostluk, doğa bilinci ya da iç dünyalarını geliştirmektir. Aynı zamanda yaban hayatını ve doğal kaynakları kullanırken de tüketici bir anlayışla yaklaşmayan kişidir (Bolton, 1997).

Dünya Turizm Örgütü (WTO) rakamlarına göre; Avustralya’da doğa turizmine katılan insan sayısındaki artış son üç yılda % 30, Afrika kıtasını ziyaret eden turist sayısındaki ortalama artış ise son dokuz yılda % 19 olmuştur. Avrupalı turistlerden doğa turizmine katılanların % 20’sini Almanlar, % 23’ünü İsviçreliler ve % 18’ini İskandinav ülkelerinden gelen turistler oluşturmaktadır (İslamoğlu, 2002).

Anadolu, kendine özgü doğal ve kültürel peyzaj karakteristiklerinden dolayı tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Dolayısıyla burada zengin bir tarihi ve kültürel birikimin ürünü olarak nesilden nesile kullanılan “İpek Yolu”, “Saint Paul Yolu”, “Likya Yolu” gibi yollar önemli bir

potansiyel teşkil etmektedir. İpek Yolu Asya’yı Avrupa’ya bağlayan bir ticaret yolu olmasının ötesinde 200 yıldan beri bölgede yaşayan kültürlerin, dinlerin ve ırkların da izlerini taşımaktadır. İpek Yolu, Çin’den Avrupa’ya kadar uzanan doğunun ipeği, baharatı ve diğer ürünlerinin kervanlarla batıya taşınması amacıyla oluşturulan bir ticaret yoludur. Saint Paul Yolu ise; Toros dağlarının dağ köylerini göç yolları ve patikalarla birbirine bağlayan yaklaşık 500 kilometrelik bir yürüyüş rotasıdır. Türkiye’nin ikinci büyük yürüyüş rotasıdır. Likya Yolu da; Fethiye ve Antalya arasını kaplayan ve bölgedeki eski Roma Dönemi yollarının ve yörük göç yollarının birbirine bağlandığı 509 kilometrelik 23 etaptan oluşan bir yoldur. Bunlar; 1. Etap: Hisarönü-Faralya (13 km), 2. Etap Faralya-Kabak Koyu (7 km), 3. Etap; Kabak Koyu-Belceğiz (26 km), 4. Etap: Belceğiz-Letoon (14 km), 5. Etap: Letoon-İnpınar (13 km), 6. Etap: İnpınar-Patara (16 km), 7. Etap: Patara-Bezirgan (26 km), 8. Etap: Bezirgan-Gökçeören (19 km), 9. Etap: Gökçeören-Susuz (14 km), 10. Etap Susuz-Kaş (20 km), 11. Etap: Kaş-Aperlal (23 km), 12. Etap: Aperlal-Kekova (13 Km), 13. Etap: Kekova-Demre (26 km), 14. Etap: Demre-Goncatepe (19 km), 15. Etap: Goncatepe-Finike (20 km), 16. Etap: Mavikent-Gelidonya Feneri (15 km), 17. Etap: Gelidonya Feneri-Adrasan (13 km), 18. Etap: Adrasan –Olympos/ Çıralı (16-20 km), 19. Etap: Olimpos-Phaselis (25 km), 20. Etap: Phaselis-Gedelme (17 km), 21. Etap: Gedelme- Tahtalı Zirvesi (21 km), 22. Etap: Gedelme-Göynük Yaylası (31 km), 23. Etap: Göynük- Hisarçandır (19 km)’dan oluşmaktadır (Anonim, 2006).

Çalışma doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin sentezlendiği Safranbolu-Yörükköyü örnek alanı üzerinde şekillenmiştir. Yörükköyü’nün örnek alan olarak seçilmesinde; Unesco tarafından “Dünya Miras Kenti” olarak ilan edilmesinin ötesinde, geleneksel konutları, yaşam kültürü, tarımsal potansiyeli ve doğal değerleri ile bir yörük yerleşimi olması da etken olmuştur. Alan, ziyaretçilerin tarımsal faaliyetler içerisinde bizzat yer almaları, çiftlik hayatını tanımaları, doğa sporlarına yönelik aktif ya da pasif çeşitli faaliyetlerde bulunmaları ve yöreye özgü kültürü (yemek, el sanatları, gelenek ve görenekler ile birlikte

özgün mimari özelliklerini) tanımları için fırsatlar yaratabilecek konumdadır.

Bu amaçla, çalışmada; öncelikle bu örnek alanın doğal ve kültürel peyzaj potansiyeli ortaya konmuştur. Bunun yanında, sadece kültürel peyzaj değerleriyle öne çıkmış bu alanın doğal peyzaj değerleriyle çeşitlendirilerek doğa turizmi faaliyetleri içerisinde de yerini alabilmesinin mümkün olup olmadığı araştırılmıştır.

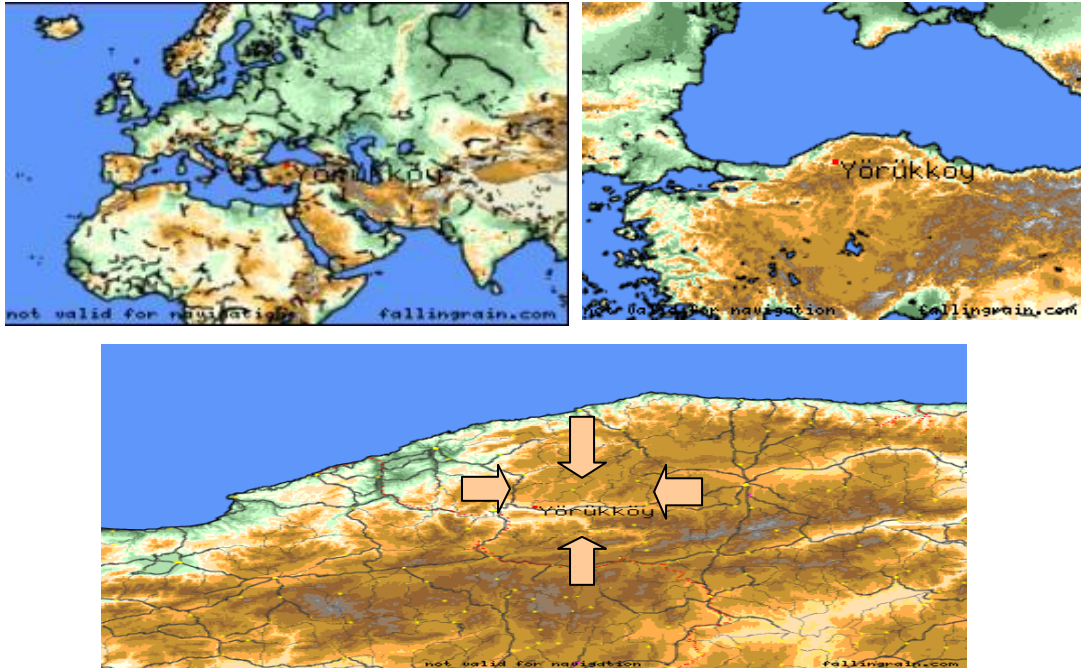
Araştırmada doğa turizminin (doğa sporları kullanımına yönelik) gelişmesi için nasıl ve nerede soruları ile doğru kararlar verilmesi hedeflenmiştir. Turizm olgusunun da planlı olması ve bu planlamanın uygun ortam, uygun koşullar gibi kriterlere göre belirlenmesi gereği vurgulanmıştır. Çalışma alanında gerçekleştirilen turizm planlaması; yöre halkının yaşam biçimini, ihtiyaçlarını ve deneyimlerini dikkate alan ve onların uygulamada bizzat yer almasını sağlayan bir yaklaşımla şekillenmiştir. Bu çalışma, benzer kırsal alanlar için de örnek teşkil etmesi nedeniyle önem taşımaktadır.

Materyal ve Yöntem

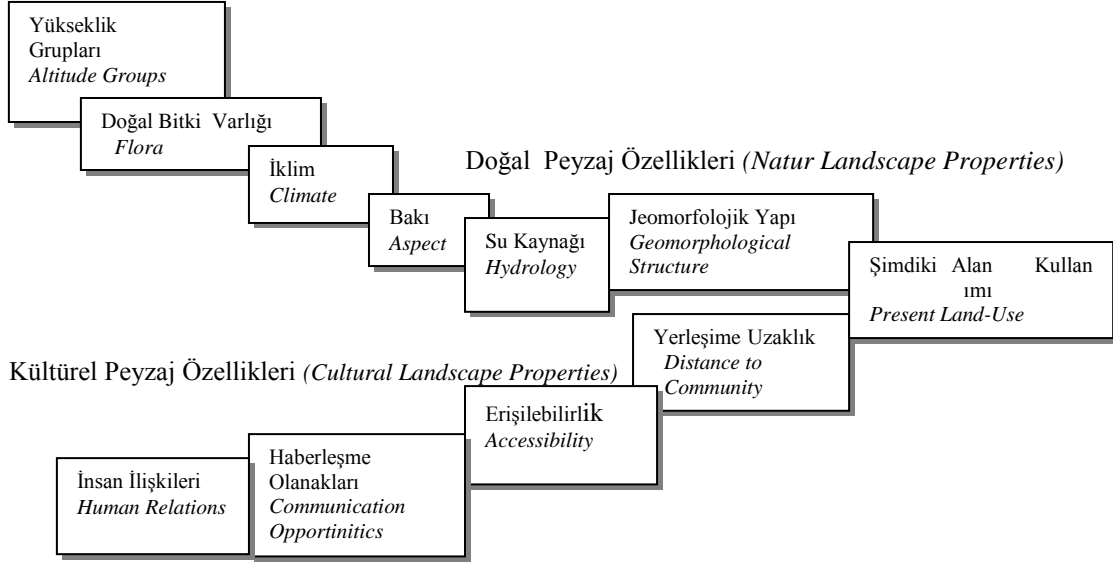
Çalışmanın ana materyalini Safranbolu-Yörükköyü oluşturmaktadır (Şekil 1). Araştırma alanı, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde bulunmakta olup Karabük İli Safranbolu İlçesi'ne bağlı Yörükköyü merkez alınmak üzere Konarı ve Akören köylerinin bir kısmını kapsamaktadır.

Yörükköyü, Safranbolu'nun doğusunda, Kastamonu yolu üzerinde 13. kilometrede yer almaktadır. Doğusunda Akören ve Yacı köyleri, batısında Sat ve Konarı köyleri, kuzeyinde Sırçalı Köyü, güneyinde ise Araç Çayı bulunmaktadır (Hersek ve Ark., 1999).

Çalışmada; öncelikle araştırma alanına ilişkin olarak doğa turizmi potansiyelini ortaya koymak açısından SWOT analizi yapılmıştır. Daha sonra araştırma alanının doğal ve kültürel özellikleri CBS ortamında işlenerek veri tabanı oluşumu sağlanmış (Şekil 2) ve daha önce yapılan çalışmalardan ve farklı uzman görüşlerinden yararlanılarak değerlendirme faktörleri ve uygunluk katsayıları önem sıralarına göre derecelendirilmiştir. Değerlendirme faktörleri; en uygun (3), uygun (2) ve uygun olmayan (1) olacak şekilde puanlandırılmıştır (Çizelge 1).

Şekil. 1 Araştırma alanının dünya, ülke ve bölge içindeki konumu
Figure.1 The global national and regional location of the research area

Şekil. 2 Doğa turizmi kullanımına yönelik veri katmanları
Figure.2 Data layers of nature based tourism uses

Elde edilen uygunluk değerleri CBS aracılığı ile sorgulanarak uygunluk haritası oluşturulmuştur. Uygunluk haritasında sadece doğa turizmi faaliyetleri açısından “uygun” ve “en uygun” olarak değerlendirilen alanlar belirtilmiştir. Gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda da, araştırma alanı için yerel halk ve katılımcı boyutunda öneriler geliştirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Araştırmada öncelikle çalışma alanının mevcut durumunu ortaya koymak açısından SWOT analizi yapılmıştır. Buna göre SWOT analizi sonuçları aşağıdaki gibidir.

Güçlü Yanlar

- Alanın sahip olduğu eğim ve yükseklik değerlerinin doğa turizmi için uygun olması,
- Doğa yürüyüşleri için önem arz eden Düzce, Sakaralan ve Sırçalı kanyonlarının yer alması,
- Araç Çayı, Dipsiz Göl gibi su kaynaklarının varlığı,
- İklimsel açıdan uygun değerlere sahip olması,

- Zengin kültürel dokuya sahip olması,
- Yerel halkın konuya sıcak bakması ve konukseverliği,

Zayıf Yanlar

- Doğal turizm açısından gerekli tanıtımın iyi yapılmamış olması,
- Eğitimli eleman eksikliği,
- Genç nüfus eksikliği,

Fırsatlar

- Ulaşım açısından erişilebilirlik,
- Gelişimlere açık halkın katılımı,
- Haberleşme olanaklarının varlığı,
- Alan içerisinde “Yaban Hayatı Geliştirme Sahası”nın bulunması,

Tehditler

- Finansal altyapının eksikliği,
- Yerel halk ile yerel yönetim arasında organizasyon eksikliği,
- Bölgesel kamu kuruluşlarının yetersiz desteği,
- Fiziksel çevrenin tahribatı ve değişimi,
- Köyden kente göç olgusu (Anonim 2002; Anonim 2003; Anonim 2004).

Çizelge 1. Doğa turizmi (doğa sporlarına yönelik doğa yürüyüşleri) değerlendirme faktörleri ve uygunluk sınıfı ölçütleri (Anonim 2005; Arslan ve Ark. 2004)

Table1. Nature based tourism evaluation factors (trekking) and suitability class indicators

Ön Dr.	Doğal ve Kültürel Peyzaj Özellikleri <i>Natur and Cultural Landscape Properties</i>	Değerlendirme Faktörü <i>Evaluation Factors</i>	Puan <i>Points</i>		
1	Eğim <i>Slope</i>	% 0-2	3		
		% 2-6	3		
		% 6-12	3		
		% 12-20	3		
		> % 20	2		
	Yükseklik Grupları <i>Altitude Groups</i>	350-750 m	2		
	750-850 m	3			
2	Doğal Bitki Varlığı <i>Flora</i>	Tüm Vejetasyon Tipleri <i>All Vegetation Types</i>	3		
3	Yola Ulaşım Mesafesi (Erişilebilirlik) <i>Accessibility</i>	0-3000 m	3		
4	Şimdiki Alan Kullanımı <i>Present Land-use</i>	Bahçe (sulu) <i>orchard(wet)</i>	3		
		Bahçe (kuru) <i>orchard (dry)</i>	3		
		Sulu tarım <i>Wetland Agriculture</i>	2		
		Kuru tarım <i>Dryland Agriculture</i>	2		
		Funda/ mera <i>Moor/pasture</i>	2		
	Jeolojik- Jeomorfolojik Yapı <i>Geomorphological structure</i>	Bulunabilirlik (Nicelik) <i>Quantity</i>	3		
5	İklim <i>Climate</i>	Sıcaklık <i>Heat</i>	Yıllık Ort.Sic. (°C) <i>Annual Mean Temperature</i>	15- 25	3
		Yağış <i>Precipitation</i>	Yıllık Top.Yağış (mm) <i>Annual Total Precipitation</i>	500-1250 1250-1500	2
		Rüzgar Hızı <i>Wind Speed</i>	Ort. Rüzgar Hızı (m/sn) <i>Mean Wind Speed</i>	0-10	3
		Nem <i>Humidity</i>	Yıllık Ort.Bağıl Nem <i>Annual Mean Relative Humidity</i>	% 30-65	3
	Bakı <i>Aspect</i>	Düz-Güney	F-S	2	
		Güneydoğu ve Güneybatı	SE-SW	2	
		Batı, Doğu ve Kuzey	W, E,N	3	
	6	Su Varlığı ile İlişki <i>Hydrology</i>	0-100 m	2	
100 -1500 m			3		
7	Yerleşime Uzaklık <i>Distance to Community</i>	0-3000 m	3		
	Yerel Halkın Doğal Turizme Yaklaşımı <i>Local Peoples approach to Nature-Based Tourism</i>	Olumlu <i>Positive</i>	3		
	Haberleşme Olanakları <i>Communication Opportinities</i>	0-3000 m	3		

Yapılan sorgulamalar sonucunda, doğa turizmi kullanımı için “en uygun” niteliğini gösteren bölgeler (Şekil 3) 5,498 km² lik bir alan kaplarken, “uygun” nitelikli yerler ise 37,766 km² lik bir alan teşkil etmiştir. Bu da toplam alanın % 48,15’ini kapsamaktadır.

Araştırma alanında, doğal turizm faaliyetleri açısından **en uygun nitelikteki alanların** özel jeolojik oluşumlar içerisinde yer alan kanyonların oluşturduğu bölgeler çevresinde yer aldıkları görülmektedir. Buna göre bu alanlar; büyük çoğunluğunu eğimin % 0’lardan % 20’lere kadar, yüksekliğin de 350 m’lerden 850 m’lere kadar çıkabildiği alanların yer aldığı, doğal bitki varlığı açısından tüm vejetasyon tiplerinin içerisinde bulunduğu, daha çok sulu ve kuru bahçe tarımının yapıldığı, orman, funda-mera kullanımlarının yer aldığı, yıllık sıcaklık ortalamasının 10-20 °C, yıllık yağış toplamının 0-1500 mm, yıllık ortalama rüzgar hızının 0-10 m/sn ve yıllık ortalama bağıl nemin % 30-70 olduğu, batı, doğu ve kuzey bakı yönlerinin çoğunlukta olduğu ve su varlığı açısından zenginlik gösteren, yerleşim, haberleşme ve erişilebilirlik açısından güvenli olan ve yerel halkın doğal turizm uygulamalarına karşı olumlu baktığı bölgelerdir.

Doğa turizmi faaliyetleri açısından **uygun nitelik gösteren alanlar** ise, çalışma alanının kendine özgü doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin de etkisi ile son derece düzenli bir koridor izlenimi yaratmaktadırlar. Uygun olarak nitelendirilen bu alanlar, eğimin % 20’lerin üzerine çıktığı, yüksekliğin artmaya başladığı, büyük oranda kuru ve sulu tarım kullanımlarının yer aldığı, düz, güney, güneydoğu ve güneybatı bakı yönlerinin çoğunlukta olduğu, su varlığı açısından zenginlik gösteren, yerleşim, haberleşme ve ulaşım açısından güvenli olan ve yerel halkın doğal turizm uygulamalarına karşı olumlu baktığı bölgelerdir.

Yöntem doğrultusunda oluşturulan değerlendirmeler sonucunda doğa turizmi (doğa sporlarına yönelik) için uygun ve en uygun alanlar olarak saptanan bölgelerde, katılımcıların ilgi alanlarına yönelik olmak üzere 4 farklı doğa yürüyüşü (trekking) hattı oluşturulmuştur (Şekil 3). Şekil 3’de her 4 hat boyunca da başlangıç ve bitiş noktaları verilmiştir. İstenildiği takdirde dairesel gezi

izleri ile her bir hattın uzunluğunu kısa mesafe yürümek isteyen katılımcılar için azaltmak mümkündür. Bu hatların her birine de o alanı temsil edebilecek 4 farklı isim verilmiştir. Amaç ve kapsamı doğrultusunda bu hatlar yaşam, kültür, macera ve serüven yolu olarak belirlenmiştir. Bunlar şu şekildedir.

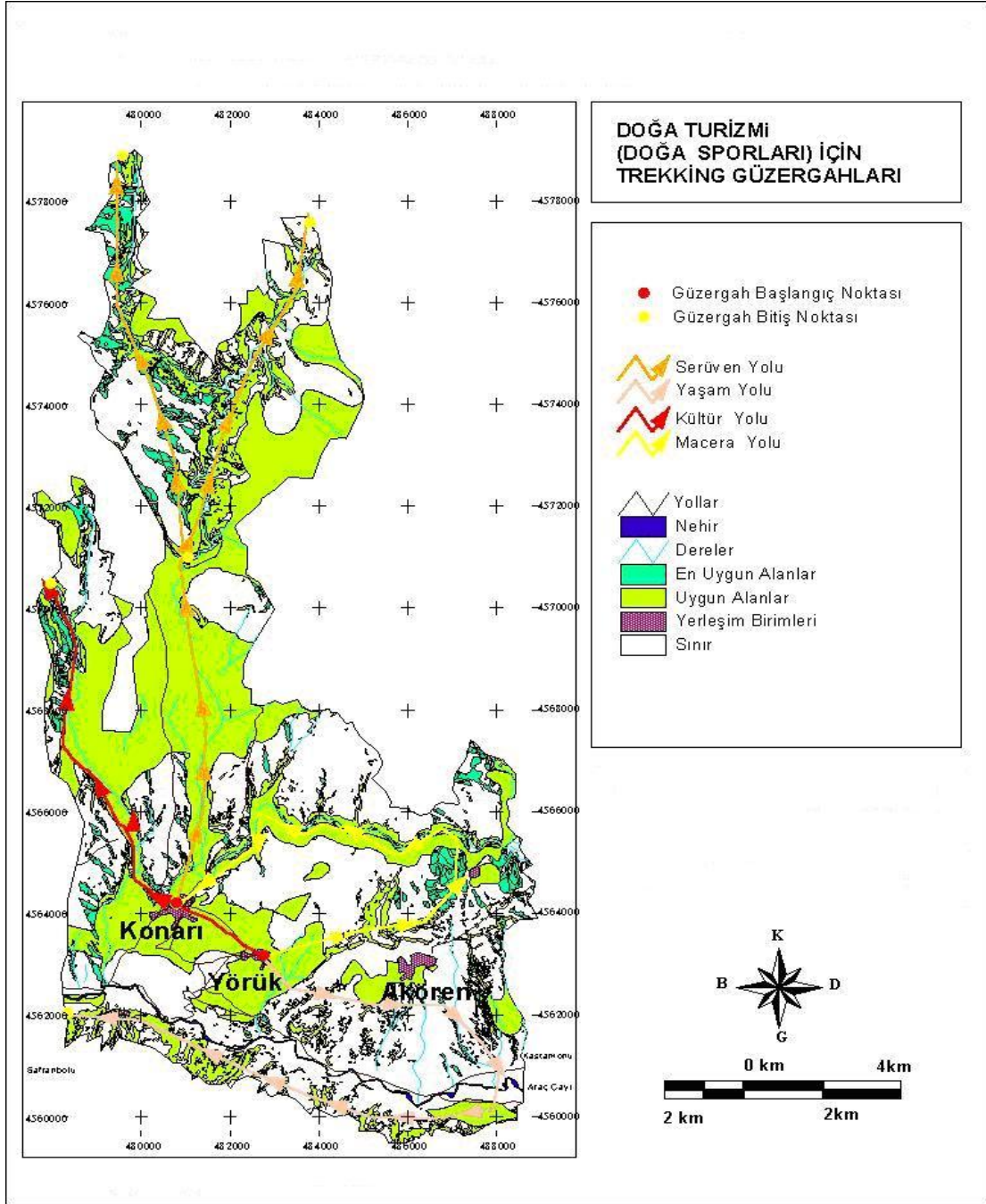
Yaşam yolu: Yaşam yolu olarak adlandırılan koridor, başlangıç noktası Yörökköyü merkezli olmak üzere Araç Çayı boyunca uzanan tarımsal alanları da içine alan ve bir patika ya da belirgin bir iz taşıyan özellikli bir alandır. Ana kaynağını Araç Çayı oluşturmaktadır. Katılımcıların hat boyunca hem aktif hem de pasif olarak aktivitelerde bulunabilecekleri çizgisel bir koridor özelliği taşımaktadır. Yaşam yolu boyunca katılımcıların; tarımsal ürünlerin ve Safran bitkisinin işleyişi, üretimi, hasatı, gibi konularda bizzat görev alabilmesi, Araç Çayı boyunca amatör biçimde rekreasyonel balıkçılık yapabilmesi ve çeşitli hobi etkinliklerinde bulunabilmesi gibi farklı aktivite olanaklarını aktif olarak yapabilmeleri mümkündür. Aynı zamanda da görsel zenginliğe sahip alanda yürüyüş, piknik, doğa fotoğrafçılığı, resim yapmak gibi pasif aktivitelerde bulunma imkanı da bulunmaktadır.

Yaşam yolunun genişliği kullanım amacına göre Araç Çayı doğrultusunda daraltılıp genişletilebilir. Zorluk derecesi diğerlerine oranla en kolay olan ve her yaşta katılımcının yürüyebilmesine imkan tanıyan bu hattın uzunluğu 14,344 km’dir.

Kültür yolu: Kültür yolu olarak adlandırılan koridor; başlangıç noktası Yörökköyü merkezli olmak üzere Konarı Köyü’nü içine alan, ilginç mimarisi ve tarihi kimliği ile ön plana çıkan belirgin bir kültürel iz taşıyan özellikli bir alandır. Hattın ana kaynağını geleneksel evler, anıtsal yapılar, organik düzendeki sokaklar ve yerel halkın değerleri oluşturmaktadır.

Bu hat boyunca katılımcılara; hem yörenin tarihi dokusunu tanıma ve görme şansı sağlanırken hem de yerel el sanatları, geleneksel giyim, yöresel yaşam ve folklorik değerlerle ilgili olarak da bizzat içinde bulunabilme imkanı tanınabilmektedir.

Geleneksel mimari özelliğe sahip evlerde konaklama, festivallere katılma, yerel değerlere yönelik kurslara katılma gibi

Güzergh başlangıç noktası / Starting point of the route, Güzergh bitiş noktası / End point the route, Serüven yolu / Advanture road, Yaşam yolu / Life road, Kültür yolu / Culture Road, Macera yolu / Easier adventure road, Yollar / Roads, Nehir / Rivers, Dereler / Streams, En uygun alanlar / Most suitable areas, Uygun alanlar / Suitable areas, Yerleşim birimleri / Communitues, Sınır / Borders

Şekil .3 Safranbolu Yörükköyü ve yakın çevresinde doğa turizmine uygun alanlar ve yürüyüş güzergahları

Figure. 3 Areas suitable for nature based tourism and trekking routes in Safranbolu Yörükköyü and its vicinity

faaliyetlere olanak tanınmaktadır. Yöre halkı ile ilişkilerin en fazla olduğu güzergah kültür yoludur. Her yaştan insanın rahatlıkla katılabileceği bu hattın uzunluğu 9,262 km'dir.

Macera yolu: Macera yolu olarak adlandırılan koridor; başlangıç noktası Yörükköyü merkezli olmak üzere, Sırçalı Kanyonu boyunca Konarı Köyü'ne kadar uzanan görsel zenginliğe sahip çizgisel bir koridordur (Şekil 3). Hattın ana kaynağını özel jeolojik bir oluşum olan kanyonlar oluşturmaktadır. Bu hat boyunca doğa fotoğrafçılığı, resim yapmak, tırmanmak, yürümek gibi faaliyetlerde bulunmak mümkündür. Yaşam yolu ve kültür yoluna göre zorluk derecesi daha fazla olan macera hattının uzunluğu 11,497 km'dir.

Serüven yolu: Çalışma alanında 14,103 ve 7,917 km'lik bir uzunluğa sahip, eğimin ve yüksekliğin diğer güzergahlara oranla en fazla olduğu, kimi yerlerde derinliği 6 m'yi bulan dereleri ile zorluk derecesi fazla olan bir parkurdur.

Macera yolu ile eş anlamlı bir isim verilmesi, her iki hattın da aynı özelliklere sahip olması, ancak serüven yolunun diğerine göre zorluk derecesinin daha fazla olması nedeniyledir. Hat boyunca; yürümek, tırmanmak, yüzmek, bisiklete binmek, bitki toplamak, foto safari, çeşitli hobi etkinlikleri, kamp kurmak, piknik yapmak gibi çok farklı aktivitelerde bulunma imkanı tanınmaktadır.

Serüven yolu, başlangıç noktası Konarı Köyü olmak üzere Düzce Kanyonu'nu içine alan hat boyunca uzanan çizgisel bir koridor şeklindedir (Şekil 3). Koridorun zorluk derecesinin fazla olmasından dolayı orta noktasından merkezi toparlayıcı bir odak noktası ile bağlantılı olarak ikinci bir iz güzergahı tasarlanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

İpek yolu, Saint Paul Yolu, Likya Yolu gibi Anadolu'da yaşamış olan medeniyetlerin kullandıkları önemli güzergahlara alternatif olarak, günümüzde pek çok yeni izler oluşturmak olasıdır. Çünkü gerek doğal gerekse kültürel peyzaj değerleri açısından Anadolu'nun bir çok yeri ayrı bir kaynak değerindedir. Safranbolu'nun Yörükköyü de bunlardan biridir. Araştırma sonuçları da bununla paralellik göstermektedir. Ancak

doğa turizminin temelinde sürdürülebilirlik olduğu ve bunun da ancak doğru bir planlama ile gelişeceği gerçeği unutulmamalıdır.

Çalışmanın başında yapılan SWOT analizi, araştırma alanının doğa turizmi açısından önemli bir potansiyel ortaya koyduğunu göstermiştir. Başta özel jeolojik oluşumlar olan kanyonların varlığı, zengin su varlığı olmak üzere, tarımsal ve kültürel değerlerin yanı sıra uygun yükseklik, eğim, iklim, yerleşime uzaklık, erişilebilirlik gibi pek çok faktörden dolayı araştırma alanı ilgi çekici bir nitelik taşımaktadır. Ancak tanıtım, eğitilmiş eleman, yerel halk ile yerel hükümet arasındaki organizasyon eksikliği gibi nedenlerle araştırma alanının doğa turizmi potansiyeli yeterince değerlendirilememektedir. Önemli bir potansiyel taşıyan bu alanın doğa turizmi misyonu güçlendirildiği ve teşvik edildiği takdirde, koruma kullanma dengesinin sağlıklı bir şekilde entegre edildiği planlamalar doğrultusunda ulusal hatta uluslar arası boyutta önem kazanması olasıdır.

Araştırmada ziyaretçilerin çevredeki görsel, doğal ve tarihsel özellikleri seyredebilmeleri, aktif ya da pasif bir şekilde faaliyetlere katılabilmeleri amacıyla yürüyüş güzergahlarının oluşturulması çalışmanın uygulanabilirliğini göstermektedir. Aynı zamanda doğa turizmi ile beraber alana ürün kalitesinin artırılması ve tanıtımı, çiftlik ürünlerinin pazarlanması ve yeni çiftlik tekniklerinin oluşturulması gibi faydalar da sağlanmış olacaktır. Alanda geliştirilecek turizm planlamasında, katılan ziyaretçilerin köyler üzerindeki etkilerini en aza indirmek, buna karşılık onların deneyim kalitelerini yükseltmek amaçlanmalıdır. Bu kapsamda katılımcılar, Avrupa ve Amerika örneklerinden yola çıkılarak, 8-15 arası bir sayı ile sınırlı tutulmalı ve farklı sloganlarla doğa turizmi olgusu daha cazip hale getirilmelidir. Araştırma alanının kırsal özelliklerini ve geleneklerini tanımaya olanak veren tematik turlar düzenlenmelidir. Böylelikle turizmin belirli bir dönem ya da mevsime bağlı olması da önlenmiş olacaktır.

Yapılan çalışmalar doğrultusunda, araştırma alanında doğa turizmi (doğa sporları) potansiyelini geliştirmek için katılımcılara yönelik olarak 7 ayrı faaliyet

şekli önerilmiştir. Bunlar aşağıda ana hatlarıyla verilmiştir.

Faaliyet 1: Aktif ya da Pasif Şekilde Doğa Yürüyüşlerine Katılmak

Faaliyet 2: Kamp Yapmak

Faaliyet 3: Bitki İncelemek

Faaliyet 4: Yaban Yaşamını Gözlemek

Faaliyet 5: Foto Safari Yapmak

Faaliyet 6: Hobi Etkinliklerinde Bulunmak (resim yapmak, koleksiyon oluşturmak vb.)

Faaliyet 7: Suya Dayalı Rekreasyonel Faaliyetlerde Bulunmak

Faaliyetlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak da yerel halk ve katılımcı boyutunda farklı öneriler geliştirilebilir. Bunlar da aşağıdaki gibidir.

Yerel Halka Yönelik

- Yürüyüş rotaları çerçevesinde kamp yapılacak alanlar için uygun yer seçimi ve alan ile ilgili bilgilerin aktarımı konusunda yerel halktan bilgi alınmalıdır.
- Araştırma alanı ve iletişim konularında yerel halka yönelik olarak eğitim programları oluşturulmalıdır.
- Yörenin ekolojik koşullarında yetişen, endemik olan ya da nesli tehlikede olan türler belirlenerek korumaya alınmalı ve bu konuda yerel halkın bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Yerel halktan biri ile beraber mutlaka eğitilmiş bir kişinin de yürüyüş grubunun içerisinde yer alması sağlanmalıdır.
- Doğa yürüyüşleri sırasında katılımcılara çeşitli etkinliklerde bulunabilmeleri için

Kaynaklar

- Anonim, 2002. 1/25000 F 29 c1 ve F29 b4 No'lu topoğrafik haritalar. MSB. Harita Genel Komutanlığı, Ankara.
- Anonim, 2003. 1/25.000 Orman amenajman haritası, Çevre ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Anonim, 2004. 1/25.000 F 29 c1 ve F29 b4 No'lu toprak haritaları. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Anonim, 2005. Climate and Tourism. <http://www.home.cc.umanitoba.ca/benbowm/climtour.htm>. (8.03.2005).

imkanlar tanınmalıdır.

- Suyun tarımsal ve rekreasyonel amaçlı etkin kullanımına yönelik olarak yerel halka çeşitli toplantılarla bilgi verilmelidir

Katılımcılara Yönelik

- Farklı ilgi alanları ve farklı fiziksel kapasitelere sahip birey/ gruplara yönelik alternatif rotalar üzerinde yürüyüşler yapılması sağlanmalıdır.
  - İşaret levhaları ve bilgilendirme panoları ile yönlendirmeler sağlanmalıdır.
  - Yürüyüş rotaları çerçevesinde yerel halk ve uzmanlarca önceden oluşturulan kamp alanlarında kamp yapılması sağlanmalıdır.
  - Özellikle karakteristik habitatların ve türlerin korunması için onların önceden bilinmesi ve bu yönde gerekli eğitimin verilmesi sağlanmalıdır.
  - Meyveleri ya da yaprakları açısından zehirli olan bitkiler ile zor durumlarda yiyecek ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanılacak bitkiler hakkında bilgi verilmelidir.
  - Araç Çayı'nda amatör balıkçılık imkanları sağlanmalıdır.
- Çalışma doğrultusunda oluşturulan uygunluk analizine yönelik olarak saptanan öneriler gerçekleştirildiği takdirde; Safranbolu Yörükköyü kültürel kaynak değerleri ile birlikte şekillendirilerek doğa turizmi kapsamında değerlendirilebilecek Anadolu'nun önemli bir yerleşim birimi olma özelliğini taşıyacaktır.

- Anonim, 2006. Fethiye'den Antalya'ya Likya Yolu. Garanti Bankası, Okyanus Yayın, Ankara. 137 s.
- Arslan, M., E. Barış, E. Erdoğan, ve Z. Dilaver, 2004. Yeşil yol planlaması: Ankara örneği. Ankara Ün. Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu, Proje No: 2000 07 11 032, Ankara.
- Bolton, M. ed. 1997. Loving them and living them., Wildlife and Ecotourism, Conservation and the use of Wildlife Resources, London, Chapman & Hall Pres. 296 pp.

- Ceballos-Luscurain, H. 1996. Tourism, ecotourism and protected areas: the state of nature based tourism around the world and guidelines for its development, IUCN, Glant, Switzerland and Cambridge, UK.
- Hersek, C., A. Özköse, G. Günel, Ş. Meraki, F. Meraki, M. Maden ve F. Öztunç, 1999. Safranbolu Yörükköyü ve mimari dokusu. Safranbolu Geleneksel Yaşam Biçimi ve Evleri. Yörükköyü Kültür Mirasını Koruma Tanıtma ve Dayanışma Vakfı, Kuban Matbaacılık, İstanbul.
- İslamoğlu, A. H. 2002. Dağ turizmi pazarındaki gelişmeler ve türkiye'nin bu pazardan yararlanabilme olanakları. Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu (25-27 Haziran 2002). T.C. Orman Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Yayın No: 183, Ankara.
- Özgüç, N. 1998. Turizm coğrafyası özellikler-bölgeler. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Kızılırmak, İ. 2006. Türkiye'de düzenlenen yerel etkinliklerin turistik çekicilik olarak kullanılmasına yönelik bir inceleme. Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 15/ 181-196s.
- Tosun, C. ve Y. Bilim, 2003. Alternatif turizm ve turistik ürün çeşitlendirme stratejileri: Hatay Örneği. <http://cmyo.ankara.edu.tr/Ektisad/TURKONF/>. web/Cevat Bilim/Cevat-Bilim.doc.